

Mária Dobříková (ur.).
Perceptia nadprirodzena vo frazeológii. Slavofraz 2019.
Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave,
2019., 374 str.

Zbornik *Perceptia nadprirodzena vo frazeológii* (*Perceptija nadnaravnoga u frazeologiji*) izišao je u Bratislavi 2019. godine. Sastoji se od 48 radova, od kojih je osam radova na hrvatskom jeziku. Ostali radovi napisani su na 12 drugih jezika, poglavito slavenskih. Za hrvatsku filologiju *Zbornik* je relevantan ne samo zbog svojega sadržaja, nego i zato što svjedoči o izvrsnoj zastupljenosti hrvatskih frazeologa u međunarodnoj frazeološkoj zajednici.

Objavom *Zbornika* njegova je glavna urednica prof. dr. sc. Mária Dobříková, slavistica i predsjednica Slovačke frazeološke komisije pri Slovačkom komitetu slavista, zaokružila i ovjekovječila uspješnu istoimenu frazeološku međunarodnu znanstvenu konferenciju održanu 12. i 13. travnja 2019. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Komenskoga u Bratislavi u organizaciji Katedre za slavenske filologije uz financijsku potporu Ministarstva obrazovanja, znanosti, istraživanja i sporta Republike Slovačke.

Na konferenciji je sudjelovalo oko 70 predavača iz Austrije, Bjelorusije, Bugarske, Češke, Estonije, Hrvatske, Makedonije, Mađarske, Poljske, Slovenije, Srbije, Slovačke, Rusije i Ukrajine. Njihovi radovi objavljeni u *Zborniku* posvećeni su konceptu NADNARAVNOGA u frazeologiji u različitim kontekstima, uključujući biblijski, etnografski, etnoligvistički, lingvokulturološki, mitološki, dijalektološki, translatološki i književni.

Uvodna riječ glavne urednice objavljena je na slovačkom (*Všetko je vo hviezdach*), ruskom (*Всеодному лишь богу известно*) i engleskom (*Everything is in the stars*). Urednica ističe da su se pozivu na konferenciju odazvali i članovi Frazeološke komisije pri Međunarodnom komitetu slavista, među njima i njezin počasni predsjednik prof. dr. sc. Valerij Mihajlovič Mokienko s Katedre za slavensku filologiju Filološkoga fakulteta Sveučilišta u Sankt-Peterburgu, kojemu u povodu 80. rođendana upućuje čestitke u ime Organizacijskoga odbora, Slovačke frazeološke komisije te svih frazeologa.

Uvodni rad s naslovom *Сверхъестественное в русской народной фразеологии на фоне славянской* potpisuje prof. Valerij Mokienko, a nakon njegova drugi su radovi poredani abecedno prema prezimenu auto-

ra. V. Mokienko otvara niz tema i pitanja koja se razrađuju u prilogima drugih autora. Polazi mu za rukom na temelju mnogih definicija NADNARAVNOGA koje navodi podastrijeti jednostavnu i opću semantičku dominantu »необъяснимость законов природы и научной логики« i povezati s radom frazeologa koji »постоянно и занимаемся объяснением необъяснимого, т.е. расшифровываем один из самых чудесных и загадочных лингвистических процессов«, čime čitatelja duhovito uvodi u cjelokupnu tematiku konferencije i zbornika. Proučavanje frazema i opisivanje njihovih značenja koja se ne daju lako iščitati iz riječi koje ih tvore, uspoređuje u duhu konferencije s "čudom" i započinje tumačiti na temelju primjera rus. *мутить воду*, bjelorus. *ваду муціць*, ukr. *каламутити воду*, g.luž. *wodu zamucić*, slovački *mútiť vodu*, hrv. *mutiti (zanutiti, pomutiti) vodu*, bug. *мътя водата*. U majstorskom stilu nastavlja povezivati NADNARAVNO kao nerazdvojni dio ljudske kulture s frazeologijom koja barem hipotetski dopušta »objasniti neobjašnjivo«. Tako je u frazeologiji već davno protumačeno jedno od najstarijih pitanja o nastanku svijeta. Kaže da dok su fizičari i biolozi bolno razbijali glavu tražeći odgovor na pitanje *Na čemu stoji svijet?*, narodna je mudrost davno odgovorila s nadnaravnim otvorenošću, o čem svjedoče mnogobrojni izrazi u kojima se spominju tri kita, posebice u istočnih i južnih Slavena, npr. ukr. *три кити*, bug. *тпуте кита*. Slaveni su naime u davnini vjerovali da ravna zemlja stoji na trima kitovima koji plivaju u beskrajnom svemirskom oceanu. Prelazeći iz filozofskoga i svjetonazorskoga plana u svakodnevicu, pitanje *Na čemu stoji svijet?* doživjelo je u ruskom jeziku semantičku preobrazbu. Današnji ruski frazem *на чём свет стоит* znači 'vrlo snažno, nespутано grditi', 'psovati koga ili što', 'predbacivati nekomu ili nečemu', slično bjelorus. *на чым свет стаіць* te ukr. *клясти на чім світ стоїть*. Mnoge potvrde za taj frazem navodi autor i iz ruskih dijalekata. Nakon »frazeološkoga rješenja dvojbe o gradnji i položaju svijeta« autor se dotiče i pitanja o stvoritelju svijeta. U pretkršćansko vrijeme Slaveni su štovali boga Peruna. U autorovu bogatu materijalu, ponajviše ruskih i slovačkih frazema s komponentom »perun« i njezinih istovrijednica, razaznaje se i jedna od glavnih tendencija mitološke frazeologizacije, tj. svrgavanje najviših poganskih bogova na razinu svagdašnje kletve, psovke i prokletstva kao rezultat kristijanizacije, u kojoj je uništavanje poganskih idola popraćeno njihovom pogrdom, npr. slov. *Bodaj ŕa parom vžall!*; *Bodaj ŕa parom metal!*; *Bodaj ŕa parom trestall!*; *Bodaj ŕa parom zabil!*; *Bodaj ŕa parom zahlušil!*, itd., rus. *Каб тебя (его, их itd.) Перун треснул!*; *Каб тебе (его, их itd.) Перун распорошил!*; *Чур тебя (его, их itd.) Перун забрал!*; *Перун навскидки тебе (ему, им itd.) подмахни!*; *Перун тебя (его, их itd.) забей (возьми, сбей)!* itd. Unatoč bogatomu frazeo-

loškemu materijalu s potvrdama slavenskih poganskih božanstava, u slavenskim jezicima ostavili su još dublji trag demoni, bića nižega ranga, bačeni sa “zapovjednih visina”. U *Полном фразеологическом словаре русских народных говоров* V. Mokienko nabrojao je oko 800 frazema s komponentom *чёрт* (hrv. *vrag*). Zato se i ne treba čuditi, kako autor dobro primjećuje, da na konferenciji prilozi o njima prevladavaju. Dopunjuje ih jedinstven prilog prof. Željke Fink koji nije posvećen *đavolima*, nego *anđelima* (usp. u zborniku njezin rad »Hrvatski frazemi sa sastavnicom *anđeo*«). V. Mokienko završava svoj frazemima bogato ilustriran prilog “gatanjem” odnosno “proricanjem”. Pristupa mu na primjeru frazema *как в воду глядел* (rus.), *як у ваду глянуў* (bjelorus.); *як у воду дивитися* (ukr.) i na simpatičan način predlaže ili “proriče”, gledajući u Dunav šetajući Bratislavom, temu buduće frazeološke konferencije: *Любовь во Фразеологии*.

Zbornik pun čarolije, magije, vještica, coprnica, mora, vragova, demona, zlih, ali i dobrih vila, uglavnom pun čuda, ponajprije u slavenskom kontekstu, koji je u “čudesno” kratkom roku pripremila glavna urednica Mária Dobríkova, bit će zasigurno zanimljiv ne samo frazeolozima, slavistima, filolozima te prevoditeljima, nego i onima koji se ne bave frazeološkom problematikom. Proučavanjem pojedinih priloga čitatelj postaje svjestan svoje povezanosti u svakodnevnim izrazima s nadnaravnim u svojoj svakodnevici, iako ona na prvi pogled nije očita.

Martina Grčević